

DOLENJSKE NOVICE

INFORMATIVEN IN GOSPODARSKI MESEČNIK ZA DOLENJSKO

Časopis izhaja ob začetku vsakega meseca • Cena posamezni številki 1.75 • Naročnina 1/4 letno 5.—, 1/2 letno 10.—, celoletno 20.— din

Leto I.

Novo mesto, 22. decembra 1939

Štev. 2.

Vesele božične praznike in srečno
Novo leto vsem Dolenjcem!

„Dolenjske Novice“

Naš naročnik govori . . .

Dolenjci! Z ustanovitvijo „Dolenjskih Novic“ smo dobili Dolenjci nov list, ki naj postane izrečno dolenjsko glasilo. Tudi drugi kraji naše ožje domovine imajo svoja krajevna glasila, v katerih ožji rojaki rešetajo razna bolj ali manj krajevna vprašanja, ki se zlasti tičejo posameznih predelov onih pokrajin; tako imajo tudi „Dolenjske Novice“ namen baviti se z vprašanji, ki so v zvezi z napredkom in izboljšanjem gospodarskega stanja naše prelepe Dolenjske.

Če hočemo biti odkriti, moramo s trpkostjo ugotoviti, da je naša lepa dolenjska stran še daleč za drugimi deli naše ožje domovine, da mi Dolenjci v marsičem zaostajamo, tako v kulturnem kakor tudi v gospodarskem oziru.

„Dolenjske Novice“ bodo v tem oziru naš vodnik in nas bodo vodile k napredku z nasveti in poukom v vseh važnejših kulturnih in gospodarskih vprašanjih.

One bodo tudi naš glasnik, ki bo izražal vse naše nujne želje in potrebe za napredek in gospodarski razvoj Dolenjske.

Dolenjci smo mirnega temperamenta ter zadovoljive narave, zato nimamo potrebne vsiljivosti ter nas vse zastavlja in nam niti naše oblasti ne nudijo tega, kar imajo drugi, srečnejši kraji v izobilju. Ni nam tu potreba navajati posameznih podrobnosti, zadoštuje že, če omenimo samo naše ceste in prometne prilike, ki dovolj jasno pričajo, da je Dolenjska bila, je in ostane pastorka, dokler ne bomo sami zastavili odločne besede na merodajnih mestih, da smo tudi mi Dolenjci tu, ki imamo iste, če ne še večje potrebe, kot jih imajo drugi kraji in da tudi mi zahtevamo, da se nam meri z isto mero, kot merijo drugim, srečnejšim krajinam.

Tudi nam Dolenjcem ne zadošča samo lepa beseda; tudi mi hočemo dejanj, ki bodo našo Dolenjsko dvignila kulturno in gospodarsko. „Dolenjske Novice“ nas bodo v tem boju podpirale, one bodo v svojih predelih

imale odprt prostor za glasnike, ki bodo izražali vse želje in potrebe posameznih krajev.

Da pa bodo mogle „Dolenjske Novice“ izvajati nalogo, potrebujejo sodelavcev in podpornikov, v prvi vrsti pa naročnikov. Zato ne bi smelo biti Dolenjca, zlasti ne dolenjskega gospodarja, bodisi kmeta, obrtnika ali trgovca, niti inteligenta, ki ne bi bil naročnik dolenjskega glasila „Dolenjskih Novic.“

G-c

1. številka „Dolenjskih Novic“ pred 55 leti

Ob koncu leta 1885. so Ivan Krajec, tiskar in ustanovitelj novomeške tiskarne, Josip Rome, kaplan v Šmihelu, Matej Jereb, župnik v Stopičah in Ivan Lapajne, šolski ravnatelj in nadzornik v Krškem „na svitlo dali“ prvo številko „Dolenjskih Novic“ s tole uvodno besedo:

„Častiti rodoljub! Znano je, da dolenjski kmet skoro nič ne čita, zlasti časnika nijednega skoro v roke ne vzame — — —“. In tako „častitim rodoljubom“ razlaga pomen in namen novega časopisa.

Dalje razlagajo ustanovitelji, „da se bo list tiskal z velikimi črkami, da bo veljal goldinar za celo leto in da bo prinašal novice iz Novega mesta in z Dolenjske, novice iz avstrijskega cesarstva, razne čudovite zgodbe, smešnice in uganke, o vremenu, tržne cene, sejmi, dražbe, uradna naznanila itd.“

Tako so zagledale „Dolenjske Novice“ luč sveta in so izhajale vse do konca svetovne vojne, dokaz, da so ljudje ta časnik radi kupovali in brali.

In kaj so naročniki brali v „Dolenjskih Novicah“? Poglejmo prvo številko! Pod nadpisom „Kaj je novega po širokem svetu“ beremo:

— — — Na Nemškem gospoduje svoje ljudi železni kancler Bismark, ki je prvi minister cesarski; ta mož je Nemcem pripomogel do velike časti, ki je pa tudi zdaj proti njim samim zelo oster. Za veliko število nemškega ljudstva poskuša napraviti Bismark naselbine v vroči Afriki.“ — — —

Zanimiv članek! S prav majhnimi spremembami imen bi bil 55 let stari članek spet aktualen.

Pa pogledjmo še poglavje „Dnevne

vesti“: — — — „Dolenjsko pevsko društvo“ so ustanovili v Novem mestu prijatelji lepega slovenskega petja in se prav marljivo v petji vadijo. Tako je prav! Prvo veselico s zelo lepim petjem je imelo to društvo 29. novembra v Narodnem domu.“ — — —

In še eno notico:

— — — V Novem mestu so Slovenci dokončali letos svoj „Narodni dom“, kjer bodo prebirali časopise, imeli poštene slovenske veselice in druge reči. To je prav, da bodo tudi Slovenci, katere je to poslopje veliko stalo, imeli čedno hišo. Naj bi gospodje, ki imajo prvo besedo pri Narodnem domu, še kmete in rokodelce iz okolice včasih v Narodni dom povabili, ali pa zanje napravili posebno kmečko čitalnico.“ — — —

Take novice so prinašale „Dolenjske Novice“, iz katerih jasno vidimo, da so bili stari Novomeščani malo bolj podjetni, kot smo danes.

Narodni dom, današnji Sokolski dom je bil za one čase in razmere pač zelo velika stavba. Bogve, če bi jo danes spravili skupaj. — In pevsko društvo? Takrat so ga imeli — danes je to nemogoče. Tudi časnik so imeli, mi smo ga spravili skupaj šele po dolgih letih.

Pa bi si vzeli stare Novomeščane za vzgled!

K programu naših kinematografov

Z zadovoljstvom je opazati, da vrte v obeh novomeških kinematografih zadnje čase boljše filme, s čimer je obiskovalcem kina ustrezno, saj je zoprno gledati in poslušati filme, ki so brez vsake umetniške vrednosti in katerih ugodnost je edino ta, da so poceni.

Vodstvi obeh kinematografov naj se zavedata, da vršita veliko kulturno misijo in ker se štejeta lastnika obeh kinematografov za važno kulturno institucijo, bi bilo želeto, da v skladu s tem uredita v najvišji meri programe svojih predstav.

Obiskovalci kina si žele predvsem čeških, francoskih in angleških filmov, ne pa nemških, ki so večidel plehki in nezanimivi ter krojeni vsi po enem in istem kopitu. — Pred predstavo in v odmorih se zabava publika kina ob

reproducirani glasbi, h kateri je pripomniti, da ni najboljša. Plošče so vedno ene in iste in zato je razumljivo, da se jih obiskovalci naveličajo poslu-

šati mesece in mesece. Menda ne bo posebne težave, da se ta napaka odstrani. — O posameznih filmskih predstavah drugič.

Ukrepi proti napravi zaklonišč pred zračnimi napadi

s strani gospodarske organizacije „Društva hišnih posestnikov v Dravski banovini“ potom zveze Društva hišnih posestnikov za Slovenijo.

Predsedstvo novomeške občine je prve dni v oktobru razposlalo nekaterim večjim hišnim posestnikom, hotelirjem, trgovcem, industrijcem in gostilničarjem po nalogu sreskega načelstva v Novem mestu ukaz, da morajo v roku dveh mesecev preurediti v svojih kletih predpisana zaklonišča proti zračnim napadom. V slučaju, da bi v predpisani dobi tega ne izvršili, se bo proti njim uvedlo kazensko postopanje. Občina pa bo na stroške posameznega posestnika zgradila v njegovi kleti predpisano zaklonišče. Proti tej določbi je dopustna pritožba na sres. nač. v 15 dneh. Izvršitev zaklonišč pa nima odločilne moči.

Nekaj hišnih posestnikov se je obrnilo na „Društvo hišnih posestnikov“ v Novem mestu, katero obstoja od leta 1921, z zahtevkom, da naj društvo vse potrebno ukrene, da se reši hišne posestnike novih bremen s predpisano napravo zaklonišč.

Predsedstvo društva se je 18. oktobra obrnilo na Pokrajinsko zvezo hišnih posestnikov za dravsko banovino v Ljubljani z utemeljeno vlogo glede naprave zaklonišč od strani hišnih posestnikov. Utemeljitev se je nanašala tudi na to, da še doslej niso merodajne oblasti ničesar storile za občo varnost dijaštva, uradništva, bolnikov, jetnikov in tudi glede šolo obvezne mladine, ker so vsi navedeni izpostavljeni večji nevarnosti, nego prebivalci privatnih hiš. Naprava zaklonišč je združena z izdatnimi stroški in kje dobiti kritje, ker je kredit tako omejen?

Slučajno je na to 20. okt. imelo I. Društvo hišnih posestnikov v Ljubljani, katero je po številu članstva, razen zagrebškega, najmočnejše v državi — svojo sejo, na kateri je razpravljalo o ukrepih proti napravi zaklonišč, ker so tudi ljubljanski hišni posestniki prejeli v veliki večini enake predpise, kakor Novomeščani od novomeške občine. Vse navzoče je obvladal obup radi teh zahtev, tem bolj pa, ko so imeli pred seboj stroškovnike o napravi predpisanih zaklonišč v Ljubljani. To novo breme hišnih posestnikov bi znašalo samo v Ljubljani do 50 milijonov dinarjev, — in kje iste vzeti?

Sestavili so spomenico na mestno občino ljubljansko in v tej navedli neovrgljiva dejstva ter sklenili poslati na magistrat in bansko upravo deputacijo, katero je vodil predsednik Pokrajinske zveze hišnih posestnikov. Na banski upravi je deputacija utemeljevala, da teh novih bremen ne prenesejo hišni posestniki in zakaj da bi se moralo to v prvi vrsti izvršiti v Sloveniji, ko se o tem še ni ničesar ukrenilo ne v Zagrebu, ne v Beogradu, kljub temu, da velja zakon za vso državo. Predložili so tudi stroškovnike za napravo predpisanih zaklonišč v posameznih poslopijih. Tako bi veljalo zaklonišča za ljubljansko mestno hranilnico 480.000 dinarjev, za posamezno privatno hišo pa po 75.000 dinarjev, ali za dve skupaj 150.000 dinarjev. Povsod po drugih državah delajo zaklonišča države na lastne državne stroške.

Omenjena deputacija je prepričala merodajne gospode pri banski upravi, da hišnim posest. ni mogoče ugoditi uradnemu pozivu o izvedbi zaklonišč od strani posestnikov ter so zaprosili, da se ta odredba ukine ali odloži na nedoločen čas. Gospodje referenti so to upoštevali in obljubili, da bo kraljeva banska uprava oddala sreskim načelstvom odlok, da naj se ne zahtevajo zaklonišča. To se je vršilo 23. okt. t. l.

Medtem časom pa je predsedstvo tukajšnje občine ponovno razposlalo prve dni decembra enake naloge posameznim hišnim posestnikom. Društvo hišnih posestnikov v Novem mestu je s ponovno intervencijo doseglo ublaženje te zahteve s tem, da oblast le priporoča napravo zaklonišč, odločno pa vztraja napravo teh pri industrijskih podjetjih.

Iz navedenega je razvidno, kako potrebna je organizacija hišnih posestnikov, le žal, da tega ne upoštevajo večji hišni posestniki. Ali naj samo mali posestnik nosi vse breme organizacije, katera služi v obče blagostanje in korist?!

V dolednem času bo brezdvomno potrebno še več intervencij v splošno korist hišne imovine, zato pristopite v društvo hišnih posestnikov v Novem mestu!

Malovič, t. č. predsednik.

je reja kuncev zelo razvita in zaslužijo zajcercji za prodane zajce, kakor tudi za volno prav lepe tisočake. Samo Francija je pred vojno zaslužila na leto 160 milijonov frankov in majhna Belgija je že pred vojno prodala samo na Angleško letno za 26 milijonov frankov. Samo te številke govore dovolj jasno, kake vrednosti je prava in sistematična zajčja reja.

Med najdragocenejše kunce se prišteva „angorski kunec“, ki ima dolgo, mehko in svileno dlako. Život je na precej nizkih nogah in podolgovat. Povprečna teža mu je 4 kg. Barve je bele, modre, sive ali rumene, vendar so beli angorcji najbolj priljubljeni.

Angorski kunec zahteva sicer mnogo skrbne nege in veliko snage, zlasti v hlevu, ker je podvržen raznim boleznim; vendar bogato poplača ves trud in delo z dragoceno volno, katere 1 kg stane 500—600 din. Dlaka se mu mora vsak drugi mesec puliti ter da letno do 40 dkg lepe in čiste volne. Pri večjem številu zajcev angorcev je torej zaslužek zelo lep in želeti je, da bi naši ljudje posnemali vzgled mokronoške zajčje reje, četudi v manjši meri in z manj zajci, ker bo vendar dobiček prav razveseljiv. Na Francoskem pridelajo na primer letno 12—15.000 kg volne.

Zajce je rediti v posebnih kletkah, ki imajo na sprednji strani odprtino z drobno pleteno žičnato mrežo. Kletka ima dvojno dno; spodnje leži malo poševno, gornje dno pa je vodoravno in zloženo iz več desk, ki imajo ena od druge za pol cm široke špranje. Po gornjem dnu živalca hodi, po špranjah pa se odteka scalnica, ki priteče na drugo, nagnjeno dno, s katerega zopet odteka naprej. Tako ostanejo v kletki tla vedno suha in se ni bati, da bi občutljiva žival od vlage obolela.

Posamezne kletke stoje ena poleg druge in tudi ena vrh druge. V tem primeru morajo kletke imeti primerne žlebove, da se po njih odteka voda.

Vsaka kletka za samice obstoji iz dveh delov; manjši del služi za gnezdo. Oba dela sta ločena s pokončno desko, ki ima spodaj odprtino, da lahko živalca hodi iz enega predela v drugega.

V vsako kletko spada tudi glinasto koritce in posoda za vodo. Tudi krmilne jaslji so potrebne.

Zajci se krmijo s suho krmo: s senom, ovsom, koruzo in tudi z zelenjavo, kakor travo, deteljo, esparzeto, pa tudi s peso, korenjem itd.

Krma, ki se poklada zajcem, naj bo kolikor mogoče mešana, ker zajci ljubijo veliko izpremembe.

Zajci so zelo plodoviti. Samica se sme pariti, ko je stara 6—7 mesecev, samci pa so sposobni za paritev šele s 7—8 mesecev. En samec zadošča za 5 samic. Vsaka živalca ima zase kletko. Kadar hočemo zajko oploditi, tedaj jo denemo k samcu, kjer se pusti 5—10

DOLENJSKI KMETOVALEC

Zajčja reja v Mokronogu

Po Sloveniji je zajčja reja še zelo malo razvita. Sicer goje sem ter tja navadne preproste zajce, ki jih krmijo v navadnih hlevih; dobe se tudi tu pa tam zajci boljše vrste, vendar o kaki sistematični reji kuncev ni govora.

Med svetovno vojno, ko ni bilo dobiti mesa in je bila ljudska prehrana zelo težavna, je tedanja vojaška oblast pripravljala rejo kuncev in tudi sama je imela v Ljubljani pod Rožnikom lepo razvito in obsežno zajčarno, kjer so gojili zajce boljše in večje vrste, zlasti plemenite kunce. Po vojni je vse to propadlo in vsaka zajčja reja se je opustila.

Tedanja zajčja reja pod Rožnikom v Ljubljani je imela pač namen preskrbe vojaštva z mesom, v druge namene kuncev niso redili.

Vendar je reja kuncev tudi zelo dobičkonosna, zlasti reja plemenitih kuncev „angorcev“, ki imajo poleg slatnega mesa tudi zelo dragoceno volno.

In ravno zaradi volne so v Mokronogu ustanovili v večjem obsegu rejo angorskih kuncev, ki jih imajo za začetek 150. Prve kunce so prejeli z aeroplanom z Angleške v Zagreb, od koder so jih prepeljali v Mokronog.

V drugih državah zlasti na Angleškem, Francoskem in tudi v Švici in Nemčiji

minut, da se oploditev dvakrat izvrši. Vsako oploditev plemenitih samic se zabeleži v zapisniku.

Breja zajka skoti mladiče navadno v 30 dneh. Nekaj dni pred porodom že prične pripravljati gnezdo. Tedaj se kletka dobro osnaži in očisti in s slamo ali listjem dobro nastelje. V 12—14 dneh zapuste mladiči gnezdo, ki ga je potem po 3 tednih razdreti.

Gojitev plemenitih angorcev je zelo dobičkonosna, zahteva pa mnogo pazljivosti in res skrbne nege in tudi poznanja življenja plemenitih zajcev. Ker to ni težko, bi bilo res dobro, če bi se naši gospodarji, ki imajo veselje do zajčje reje, oprijeli tudi tega, zlasti v sedanjih časih, ko se denar tako težko služi. Tako bi umna reja plemenitih zajcev angorcev lahko postala obilen vir dohodkov našim kmetom.

Za novo kopališče

na Loki

Sedanje kopališče na Loki je doslužilo. Začelo se je rušiti. Je nesodobno, mnogo premajhno, brez najpotrebnejšega konfora in prava nakaza za Novo mesto. Treba ga bo čimprej odstraniti, da izgine ta vpjoča sramota iz dolenskega središča.

To je videlo Olepševalno in tujskoprometno društvo že pred tremi leti in pričelo akcijo za zgradbo novega kopališča v svesti si, da je to predpogoj za razvoj tujskega prometa v Novem mestu. Dokler ne bo imelo Novo mesto moderno in dovolj veliko kopališče ob Krki, je vsako resno in smotreno delo za procvit tujskega prometa in vzporedno s tem za splošni gospodarski podvig mesta zaman. Ono edino more biti osnova velikopotezni propagandi, katere učinek ne bi izostal in donašal trajne in neprecenljive gospodarske koristi mestu in njega širni okolici.

Olepševalno in tujsko-prometno društvo je že pred tremi leti stopilo glede vseh priprav in radi zagotovitve finančnih sredstev v tesne stike z mestno občino, katera je najbolj zainteresirana, da mesto čimprej dobi novo kopališče. Vse od začetka občina marljivo sodeluje na predpripravah za zgradbo novega kopališča. Tako je že pred tremi leti ustanovila fond za zgradbo kopališča in vanj redno v zadnjih treh proračunskih letih prispevala znatne zneske. Upati je, da bo to storila tudi v bodočem proračunskem letu in tako bo ta fond razpolagal z zneskom najmanj stotisoč dinarjev.

Ker je zamisel, da naj bo novo kopališče moderno, prostorno in da naj odgovarja vsem higijenskim in sportnim zahtevam, bi po približnih računih stalo okoli 400.000 din.

Občina je pred leti naprosila banovino, da bi izdelala načrte in proračune in da bi z znatno podporo omogočila skorajšnjo zgraditev kopališča. Oboje je bilo obljubljeno. Po potrebnih komisijskih ogledih situacije po banovinskih inženjerjih na licu mesta, je tehnični oddelek banovine po daljšem času izgotovil načrte in jih nekako pred letom dni doposlal občini. Občina in Olepševalno in tujsko-prometno društvo sta po temeljiti proučitvi načrtov in pripadajočih poročil ugotovila, da načrti v mnogočem ne ustrezajo lokalnim potrebam in razmeram. Zato sta po svojih zastopnikih osebno naprosili, da se prvotni načrt ustrezajoče spremeni oz. na novo izdelata ter obenem predložiti vse spremeni-valne predloge.

Dana je bila obljuba, da bo kmalu vse gotovo. Preteklo pa je precej časa, da je bil poslan (letos v jeseni) spremenjen situacijski načrt brez vsega drugega in s pripombo, da gg. inženirji banovine vsled prezaposlenosti

Kino DOM v Sokolskem domu

Predbožični program

V petek 22. in v soboto 23.
obakrat ob 20·15 ter v ne-
deljo 24. decembra ob 15

glasbeni film

TANGO NOTURNO

Film glasbe, ljubezni, hrepenenja

V glavnih vlogah: Pola Negri, Albrecht Schönhals

Božični program

Na Božič 25. decembra ob
18 in 20·15 ter na Štefanovo
26. dec. ob 16, 18 in 20·15

vesela **TRI ZLATE**
komedija **DEKLICE**

Odličan film vedre glasbe in humorja s poznano
pevko DEANNO DURBIN v glavni vlogi

Novoletni program

V petek 29. in v soboto 30.
decembra obakrat ob 20·15
in na Novega leta 1. janu-
arja ob 16, 18 in 20·15

film iz cirkuškega življenja

M A N E Ž

Velika cirkuška predstava nemških umetnikov

Januarski program

sestoji iz filmov:

Pesem reke

Irene Dunne in Allan Jones

V kraljestvu valcerja

Hans Jaraj in Irene Agay

Beg na Jadran

Tibor v. Halmay in L. Holzschuh

Mala admiralka

Traudi Stark in W. Albach Retty

Kapetan carjeve garde

Vera Korene in Pierre R.-Willm

drugih načrtnih oz. njemu pripadajočih del ne morejo izvršiti.

Letos v poletju je bilo sklenjeno, da se vsled pomanjkanja zadostnih finančnih sredstev kopališče gradi v etapah. Hotelo se je z delom takoj pričeti in z razpoložljivim denarjem izvršiti planiranje, nasipanje in nekaj gradbenih del. Ker pa načrti do časa, ko je bilo možno delo na terenu, niso prispeli, se sklep ni mogel realizirati.

Pripominjamo, da je znatna pomoč banovine nujno potrebna, ker sicer bo nemogoče, da Novo mesto dobi v dogledno kratkem času prepotrebno kopališče. Če že iz drugega ozira ne, vsaj radi svoje davčne moči in banovini dotekajočih sredstev iz Novega mesta bi bilo pravično in umestno, da se v banovinskih sredstvih najde primeren znesek tudi za Novo mesto in omogoči njega prepotreben razvoj in napredek.

Objavljamo ta pojasnila na željo novomeške javnosti, ki želi vedeti, kako in kaj je z zadevo zgradbe novega kopališča, za katero je toliko zanimanja.

Vsem zunanjim naročnikom smo priložili položnice, ki jih naj uporabijo za nakazilo naročnine.

Mi ne dobivamo nikakih podpor in smo navezani samo na naročnino. Z zavlačevanjem plačila se ovira naše delo! Ne odlašajte s plačilom!

Cenj. naročnike vljudno prosimo, da upoštevajo to našo željo.

Podprimo glasilo naše lepe Dolenjske!

Naše glasbeno življenje

Vsak Novomeščan, ki mu je bila glasba novomeškega salonskega orkestra mnogokrat v razvedrilo, se danes nehote vpraša: kje je danes oni orkester, nekoč tako močan po številu in sposobnosti svojih godbenikov?

Čemu imamo namesto enega dobrega kar dva slaba orkestra z občutnim pomanjkanjem nekaterih za dober orkester neobhodno potrebnih instrumentov? Čemu si v teh resnih časih ne sežemo kot bratje prisrčno v roke ter s podvojeno silo in voljo stvorimo zopet tak orkester, kakršnega smo bili vajeni z veseljem in užitek vedno poslušati? Mar novomeška javnost ni več vredna, da bi še enkrat poslušala vse svoje domače starejše in mlajše godbenike združene v dober in velik salonski orkester? Mar naj bodo naši godbeniki zaradi onih nekaj zagrizencev za vedno obsojeni na posečanje onih pustih orkestralnih vaj, katerih uspeh se pokaže lahko samo enkrat na leto in še takrat po večini v obliki nekaterih koračnic, ki jih čivkajo že vrabci na naših strehah?

Edino pravična rešitev tega nekoliko zamotanega problema bi mogla v doglednem času vrniti našemu mestu oni orkester, na katerega bi bilo mesto upravičeno ponosno in ki bi mu bil ob raznih prilikah lahko polnoštevilno na razpolago. Z dobro voljo vseh godbenikov in z gmotno podporo novomeške javnosti bi se tudi zanj, ka-

kor za novomeško Godbeno društvo, našel modus vivendi ter bi na ta način prišel orkester zopet do take višine, ki bi bila za tak podeželski orkester več kot pohvalna.

Sedanji sokolski orkester, zelo bogat v zasedbi dobrih trobil in pihal na eni strani, na drugi pa zelo reven na gosliih, dela pri svojih nastopih vtisk komorne glasbe na pihala, ki mu sekundira poleg klavirja in harmonija še nekaj nesigurnih vijolin.

Še ne stari orkester Prosvetnega društva nudi pa pri svojih nastopih še bolj čudno sliko in vtisk, ker nima v svoji zasedbi niti enega trobila ali pihala in je zato pri igranju vsak forte — kaj šele fortissimo — popolnoma nemogoč, da ne omenjamo raznih lepote in figur, ki bi jih moralo podati to ali ono trobilo ali pihalo pri nekih skladbah.

Tako se izvajajo godbeni programi na eni strani s pretežno večino pihal brez dobrih vijolin, na drugi strani pa samo s klavirjem in vijolinami, ki pa zvone jako čisto in mojstrsko.

S takimi nastopi se danes javnosti pač ne more nuditi več zadovoljivih užitkov, za katere naj plačuje še drago vstopnino. Kaj se o takih „koncertnih programih“ mislijo vsi, ki tak program morajo poslušati, to si tudi mi lahko mislimo! Kakšni programi in kako se podajajo, o tem pa rajši ne govorimo.

Danes živi med nami 25 ali pa še več dobrih godbenikov, ki so po večini že zreli za igranje tudi težjih skladb. Vsi ti mladi in najmlajši člani obeh orkestrrov se danes pri orkestralnih vajah dolgočasijo in norčujejo, ker ne najdejo tega, po čemer hrepena, namreč igranja resnih skladb, ki se pa ne dajo podati samo s par vijolinami ali samo s pihali brez dobrih vijolin. Parola, da pokažemo i eni i drugi samo to, da sploh smo, nas ne more in ne sme več zadovoljiti. Mislimo in upamo, da bi tudi mestna občina pri realizaciji prednavedenega ne imela zaprtih rok in oči, kakor jih nima zaprtih za novomeško Godbeno društvo.

Z obojestransko popustljivostjo in dobro voljo bi se dal tudi ta problem združitve obeh orkestrrov v močan novomeški salonski orkester povoljno rešiti.

Če nam pa v teh resnih časih, ko se drugod pozabljajo in odpuščajo stari grehi, ni do složnega edinstva, potem tudi tega potrebnega vprašanja ne bomo rešili. —

Advokat

Stanko Pečar, Novo mesto

vljudno naznanja, da uraduje dop. kakor po navadi, **popoldne pa od 14. do 17. ure**

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Novo mesto v davnini . . .

(Nadaljevanje)

Radi turških vpadov so Novomeščani utrdili mesto z močnim obzidjem z obrambnimi stolpi. Kasneje so popravila zidovja opustili, ker mesto ni imelo sredstev, pa tudi radi tega, ker ni grozila posebna nevarnost od Turkov, odkar je bil ustanovljen Karlovac; tu so Turki zastavljali svoje sile in zaradi tega niso utegnili napadati Novoga mesta. Redko je prihrumela kakšna turška drhal preko Gorjancev, toda mesta se ni upala napasti.

Tako je mestno obzidje s stolpi vred polagoma propadalo. L. 1786. je ukazala vlada, da se morajo stolpi in obzidje podreti ali prodati, kar se je še istega leta zgodilo. Za sedem stolpov je mesto dobilo 470 goldinarjev in 7 krajcarjev.

Nekaj obrambnega zidu je opaziti še danes ob Šancah in pod Fajdigovo hišo pod kapitljem. Pa tudi še dva obrambna stolpa sta ohranjena. Eden od teh je del Škabernetove hiše, drugi Fajdigova hiša, seveda sta danes ti dve stavbi predelani.

Mesto je imelo 2 vhoda, utrjena z močnimi vrati in stolpi. „Ljubljanska“ ali „gorenja vrata“ so bila močno grajena, ker je bila tu nevarnost za vpad v mesto največja. Ta vhod je stražil vratar, ki je imel stanovanje v stolpu (del Škabernetove hiše, kjer je Kasteliceva slaščičarna). Na drugem koncu mesta so bila „dolenja“ ali „Karlovška vrata“, istotako močno grajena in dvojna. V stolpu ob vratih je bila čuvajnica za vratarja in ječa za zločince.

Cesta, ki je vezala „gornja“ in „dolenja“ vrata, se je imenovala „Ljubljanska ulica“, v starejši dobi so jo pa imenovali „Seidengasse“. Druge ulice so bile: Nad sv. Katarino, Pod sv. Katarino, Raubergassel, Špitalska ulica, Sv. Miklavža ulica, Poskokengasse, Pri sv. Florijanu, Pri pečnici, Sv. Jurija ulica, Na Bregu, Pri mesnicah, Pri frančiškanih, Na malnu, Poleg kasarne, Sv. Antona ulica, Kapiteljska, Nemška, Kovaška, Krenova in Šolska ulica. (Danes imamo 52 ulic).

TedANJI prebivalci so se pečali z obrtjo in trgovino, ki pa ni bila razvita. Breckerfeld, ki je dosti pisal o Novomeščanih, pravi:

„Rokodelstvo je tukaj kaj slabo. Meščan, prizadevajoč si, da si pridela kruh in vino sam, se zraven svojega rokodelstva peča preveč s polji in vinogradi. Zato ni dober kmet niti dober rokodellec. Vsakemu je njegovo rokodelstvo postranska stvar. Posledica temu je, da ne dobiš iz njegovih rok še tako majhnega dela pred tremi, šestimi, osmimi ali še več tedni. Marsikdo si naroči, predolgega čakanja sit, to, kar potrebuje, rajši iz Ljubljane, če je le mogoče. Vrhu tega pa so še vsa dela navadno nerodna in šušmarska. Rokodelci rajši popivajo, kakor da bi delali. Po gostilnah preradi posedajo. Zato je najboljša novomeška obrt gostilna ter toči skoraj vsak hišni gospodar vino. Meščan menda tu ne pozna druge zabave kot pijančevanje. Število tukajšnjih rokodelcev ne zadostuje potrebam mesta in okolice. Mnogi od njih niso domačini; doma so iz dežel, kjer vino ne raste. Vino je najbrže tudi ona vaba, ki jih je izvabilo, da so se tukaj naselili . . .“

To je poročilo o obrtniškem življenju pred 150 leti. (Dalje prihodnjič)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

B E L E Ž K E

Pravico javnosti je podelilo ministrstvo trgovine tukajšnjemu enoletnemu trgovskemu tečaju. S tem bo zelo ustrezno onim staršem, ki imajo nad 16 let stare otroke, ker bodo prejeli draginjsko doklado. Absolventi šole si pridobe pravico ustanoviti si katerokoli trgovinsko obrt brez učne in pomočniške dobe. Vodstvu častitamo, ker si je znalo z dobro šolsko organizacijo pridobiti priznanje tudi od ministrstva.

Revizor na Sokolskem odru. Dne 7. in 9. je uprizorilo članstvo Sokolskega gledališča dobro uspelo igro Revizor. Igralci so svoje vloge dobro podali, režija je bila odlična. K tej predstavi je pa omeniti, da zaslužijo igralci od meščanov več priznanja. Če žrtvujejo večer za večerom, teden za tednom, da naštudirajo igro, ter nudijo s svojim nastopom lep užitek in razvedrilo, bi bilo pač pričakovati, da

Halo! Dolenjci!

Ali Vam je znano, da sem otvoril v hiši g. Štefanovič **trgovino z usnjem in ročno izdelanimi čevlji**. Na zalogi imam vseh vrst usnja. Sprejemam čevlje v popravilo, izvršujem jih hitro, točno in po najnižji ceni. Postrežba tudi na dom. Vsako mlado podjetje potrebuje za svoj razmah prijateljev v pomoči. Zato apeliram na Vas, da mi pomagata po svojih močeh po gestu „svoji k svojim“. V tem upanju Vam želim vesel Božič in srečno Novo leto

N I Z K E C E N E !

JURIJ VERBIČ, Novo mesto, Ljubljanska c. 17

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Oblastveno priznani

„**POGREBNI ZAVOD**“

M. Maloviča v Novem mestu

preskrbi mrliške prevoze na vse kraje, urejuje pogrebe po odobreni uradni tarifi, z uprego ali nosači.

Mrliške krste vedno v zalogi.

meščani priznajo njih trud s posetom predstave. Gledališče pa ni bilo zasedeno, kot bi bilo lahko. Posebno v prvih vrstah so bile vrzeli. Mar je vstopnina predraga?

S. P. D. priredi v soboto 5. januarja v Sokolskem domu svojo zabavno prireditev, ki na njo opozarjamo že sedaj. Ne samo radi tega, ker so veselice SPD res zabavne in pravo planinsko rajanje, ampak tudi zato, ker to društvo res z vso požrtvovalnostjo stremi za svojimi nesebičnimi cilji. Želeti je, da bi meščanstvo v velikem številu posetilo prireditev.

V Prečni bo pomožno letališče, kar bo tamošnjim vaščanom pa tudi mestu v prid. Potok Temenica se bo prihodnje leto zreguliral, da ne bo ob najmanjšem dežju prestopal bregov.

Proslava narodnega praznika dne 1. decembra sta tukajšnji narodni društvi lepo proslavili. Sokol je priredil na predvečer v Sokolskem domu svečano akademijo z izbranim sporedom, ki je navdušila posetnike. Na praznik sam pa je bila svečana seja, katere se je udeležilo vse članstvo Sokola. — V Prosvetnem domu pa je priredilo akademijo Prosvetno društvo s sodelovanjem Fantovskega odseka, Dekliškega krožka in drugih mladinskih organizacij. Na dnevnem redu so bile pevske, orkestralne in telovadne točke ter alegorija zedinjenja.

Iz poročila sreskega odbora za pogozdovanje v novomeškem srezu je razvidno, da je pri pogozdovanju naših goličav sodelovalo 2134 šolarjev in vojakov, 62 učiteljev in več gospodarjev. Posadilo se je 41.000 raznovrstnih sadik in pogozdilo 8,5 hektarov goljav. Pogozdovanje se je vršilo tudi s setvijo. Posejalo se je 230 kg jelovega semena, od tega 160 kg semena v občini Ambrus in 70 kg v občini Ajdovec, ostalo po drugih občinah. Pri jesenski saditvi pa je sodelovalo 1336 šolskih otrok z 49 učitelji, ter so pogozdili 5,25 ha zemlje s 25.000 gozdnih sadik. — Veliko delo, ki bo tekom let rodilo obilen sad, zasluži največje priznanje.

„Obrtni-trgovski dom“ v Novem mestu. Upajmo, da bo Novo mesto pridobilo v doglednem času novo večjo zgradbo „Obrtni-trgovski dom“. Akcijo za zgradbo tega doma vodi neumorni g. Buk Ferdo, kar je najboljši dokaz, da bo gotovo uspela. Saj poznamo g. Buka kot vestnega in zanesljivega javnega delavca. Kolikor nam je znano, bo ta dom moderna zgradba, kjer bo prostora za javne prireditve, kakor obrtne razstave, zabave itd., pa tudi društva in razne javne ustanove bodo imele tukaj svojo streho. Ta akcija za gradnjo „Obrtno-trgovskega doma“ zasluži vso pozornost javnosti in je želeti, da se prične čimprej s temeljnim delom.

*Vesele božične praznike in srečno Novo leto 1940
želijo svojim cenjenim odjemalcem in naročnikom ter se priporočajo*

TRGOVINA
OBLAK
NOVO MESTO
SPECERIJA GALANTERIJA
NA DROBNO! NA DEBELO!

BRIVSKI IN DAMSKI SALON
IVAN SVETEC
NOVO MESTO
Trg kralja Petra II. 28 podružnica Ljubljanska c. 21

MIZARSKA
TOVARNA
KAROL JEVŠČEK
NOVO MESTO

Elektro-podjetje
**FRANC
KOŠIR**
NOVO MESTO

RUDOLF BERGER
NOVO MESTO
TRGOVINA Z USNJIEM IN
ČEVLJARSKIMI POTREBŠČINAMI
TER NAKUP SUROVIH KOŽ

Križišča cest. V Kandiji pri hiši g. Windischerja, ovinek ob Bergmanovi lekarni in „soteska“ ob Kokličevem hotelu so prometne točke, kjer preži vedno nevarnost na pešce in na prometna vozila. Ali ne bi bilo na mestu, da se vsaj ob času, ko je največ prometa, postavijo na te kritične točke redarji, ki bi urejevali promet? Posebno na križišču cest v Kandiji bi bila nujna potreba prometnega redarja. Tisti, ki imajo posla v Kandiji, imajo večkrat priliko opaziti kritične momente, ko ne manjka večkrat nekaj centimetrov, da ne pride do karambola. Sicer pa je bilo tu že dosti prometnih nesreč. Zato je na tem mestu nujno potreben prometni redar. V tekočem letu so bile na tem križišču 3 prometne nesreče.

Lovski blagor. 26. nov. so imeli novomeški lovci pri g. ing. Langerju v Pogancih izredno srečo. Čeprav samo 15 lovcev, so ustrelili 13 zajcev in 2 lisici, sledili so pa še tri srne in srnjaka, a medved jim je ušel v Gorjance. Imeli so več sreče ko lovci iz Litije, kjer je 30 lovcev streljalo na enega zajca, a je baje še tistega ujel pes. Vsaj tako se govori.

Josip Košir nasl. Martina

Novo mesto

manufakturna trgovina

ZMERNE CENE!

Atelje Guido Dolenc

KNAFLIČ & MIRTIČ

ključavničarstvo in vodovodne inštalacije

NOVOMESTO-KANDIJA

se priporočata za vsa v stroko spadajoča dela

Vesele božične praznike in srečno novo leto želimo cenjenim damam damsko-frizerskega salona SVETEC.

Za naklonjenost in obilen obisk se priporočamo

Milena Sedej Albina Žbogar
Trg kralja Petra 28 podruž. Ljubljanska c. 21

DROGERIJA „KRKA“
NOVO MESTO

MESARIJA DOLENC
NOVO MESTO

Posestnik Globavs izpod Gorjancev je vozil iz gozda hlode. Nesreča je hotela, da se je voz, naložen s hloidi, prevrnil na njegovega sina, ki mu je pomagal pri delu. Hloidi so mu strli obe nogi. Ponesrečenec se zdravi pri Usmiljenih bratih v Kandiji.

*Iščemo stalne dopisnike
v vseh večjih krajih Dolenjske!*

MALI OGLASI

Kupim gozd ali manjše posestvo v okolici Novega mesta, najraje v Prečni. Ponudbe poslati v trgovino J. Kos, Novo mesto.

Proda se radio aparat znamke His Master's Voice. Vprašati v trgovini Kos, Novo mesto.

Trgovski tečaj v Novem mestu prične z januarjem za privatnike s poukom strojepisja po desetprstnem sistemu. Poučujejo se tudi drugi strokovni predmeti

Izdaja konzorcij „Dolenjskih Novic“

Urednik: Liliija Vekoslav, Novo mesto

Tisk Jugoslovanske tiskarne, podruž. Novo mesto
(Jože Gajeta)

Vesele božične praznike in uspehov polno Novo leto 1940

želiyo svojim cenj. odjemalcem, naročnikom, strankam in gostom, ter se priporočajo

**PENCA JOSIP
NOVO MESTO**

••
predilnica
za volno in bombaž
 •
tvornica vezalk

KONCILIJA ANTON
 mesar in prekajevalec
 NOVO MESTO

Opekarna
„DOLOP“
 Novo mesto

Splošno čevljarstvo
GRILC & KOMP.
 NOVO MESTO

Valentin Vrhovnik
 Zidarsko podjetje - Novo mesto

Vsakovrstne švicarske ure,
 zlatino, srebrnino, optične
 predmete, dobite v veliki
 izbiri in najceneje pri tvrdki

A. REITZ
 NOVO MESTO
 Trg kralja Petra II.

Avtomehanik
LOJZE MURN
 Novo mesto - Kandija

strokovna delavnica - popravila točna
 in solidna

Hotel KOKLIČ
 Novo mesto
 Pavel in Minka Majnik

Jože Ferlič, mehanik, Novo mesto

Gostilna Julija Kalčič v Šmihelu

Slaščičarna
Viktor Kastelic, Novo mesto

Hotel
„METROPOL“
 Novo mesto

Udovič Jože
 ključavničarstvo - Novo mesto

Pelko Franc ml.
 modni atelje za dame in gospode
 Novo mesto

Pekarna in trgovina
I. A. VOVK, Novo mesto
 Seidlova cesta

Zidarsko podjetje Okroglič
 Novo mesto - Seidlova c. 7
 gradi, projektira, vešč jamskega, vodnega in
 nadzemnega stavbarstva

Trgovina z usnjem
ANTONIJA RUS
 Novo mesto - Kandija

TAPETNIK
JOSIP PIRNAR
 NOVO MESTO - KANDIJA

JOSIP KOBE
 NOVO MESTO

**specerija in
 delikatese**

Na drobno! Na debelo!

Manufaktura
IVAN MEDIC
 NOVO MESTO

Splošno čevljarstvo
TOMC FRANC, Florijanov trg
 Izvršujem naročila točno in poceni

Franc Kastelic
 železnina specerija
 Novo mesto - Kandija

MODNI SALON
LADO ŠETINC
 NOVO MESTO

Manufakturna trgovina
JULIJ KOBE
 NOVO MESTO

Alojz Košir, Brod 15
 strojno mišarstvo

točna izdelava pohištva
 po najmodernejših vzor-
 cih - Cene zmerne!

Janko Mišigoj
 vodovodna inšta-
 lacija in splošno
 ključavničarstvo
 Novo mesto
 Križatijska ulica št. 1